

Naš vsakdanji kruh . . .

Spisal F. S. Finžgar.

Postojte in ne hodite mimo vi, ki vam gleda iz lic bela pogača, vi, ki niste še nikoli stradali ne črnega, ne belega kruha, vi, ki še niste nikoli iskreno občutili očenaševe prošnje: Daj nam danes naš vsakdanji kruh! . . . Postojte in ne hodite mimo! . . .

Otroci so na peči glodali zadnje ostanke na kropu kuhanega, nezabeljenega močnika. Mati je čakala na izpraznjeno skledo ob peči. Tuintam se je ozrla na petorico glav za peč, kjer so lačna usta iskala zadnjo trohico revne večerje in jo použivala s tisto slastjo, ki glasno govori: Še bi jedli, ko bi imeli!

Mati je ta nemi klic razumela in njeno srce ga ni bilo veselo. Naslonila se je z lakti na zidec ob peči in na roke je nagnila vsa zamišljena glavo.

Tedaj je zajokal najmlajši, Štefan. Potegnili so namreč starejši izpred njega skledo in iskali na praznem dnu zadnjih mrvic.

„Pssst . . .! Ne jokaj, Štefanček, in vi drugi ne bodite samogoltni! Samogoltcu ne zaleže večerja, ker je Bog ne blagoslovi.“

Štefanček je obmolnil, največja hčerka Marica je pobrala žlice, jih zložila v skledo in jo podala materi raz peč.

V istem hipu, ko je prišla mati pred peč v vežo, da bi pomivala, so se odprla vežna vrata, in je vstopil oče Andrej.

„Poglej, poglej, Katra, sneg se ponuja,“ je izpregovoril mož, ko je ob slabi luči pokazal ženi klobuk in otresel z njega snežinke.

Žena se je vesela ozrla na moža, pogledala klobuk in hitro odgovorila:

„Saj res. Spet bo huda zima!“ Potem je nadaljevala tiše in važno: „Ti Andrej, stopiva no v hlev! Tako se mi zdi, da se Plavka pripravlja. Skrbi me.“

„Še je par dni prezgodaj! Bog nas varuj nesreče in sv. Štefan!“

Hipoma je legla na očetov obraz temna senca. Naglo je postavil sekuro v kot, kakor jo je prinesel iz gozda, kjer je drvaril, in krenil hitro iz veže, še pred ženo, ki je hitela pripravljati luč.

Pred vratmi v majhen hlevček je Andrej previdno odgrnil staro plahto, s katero so zavesili vhod, da ni pihala burja v stajo. Potem je odprl varno, brez hrupa vrata, kakor človek, ki pogleda v svojo za-

kladnico. Ob luči, s katero je prihitela žena, je bilo videti sivo meglico, ki se je pokadila iz gorke staje v mrazeči večer.

Naglo sta vstopila in ročno priprla duri, da ne bi dahnil ostri sever na Plavko.

Kravica se je ozrla na prišleca z dobrohotnimi, velikimi očmi in je zamrčala v pozdrav.

Obstala sta za njo in jo opazovala. Žena se je ozirala na obraz svojega Andreja. Zakaj tam je iskala odgovora, če je prav sodila, ali če ni.

„Je res nekam preveč nemirna!“

„Kajne?“

„Paziti bo treba.“

„Seveda!“

Plavka se je v tem bolešno prestopala, živčevje je konvulzivno delovalo, v očeh, s katerimi je sedaj od leve, sedaj od desne motrila gospodarja in gospodinja, v tistih velikih očeh je bil strah in prošnja. Razumel jo je dobro Andrej in ni bila tuja ženi Katri.

„Nič se ne boj,“ je pristopil Andrej k Plavki in ji pogladil hrbet. „Nič se ne boj, majcena, saj bova pri tebi vso noč.“

„Mm-mmu,“ je odgovorila preplašena kravica.

„Oh te modrosti! Razumela te je, jeli, Andrej?“

„Tudi žival ima nekaj pameti, in če druge ne, to pa gotovo, da ve, kdo jo ljubi. Katra, prinastelji ji, da bo na mehkem in na gorkem. Burja cvili čezdalje bolj.“

Ko je Katra vsula iz koša nadebelo najlepše stelje pod Plavko, je menil Andrej: „Pojdiva, da povečerjam. Je bolje, da ima mir. Po večerji popazim do polnoči jaz, potem pa ti, ko se odpočiješ.“

„Kakor sodiš, Andrej. Ne bo nesreče, kaj se ti zdi?“

„Kdo bi vedel? Pri živini nikoli ne počiva nezgoda.“

Katra ni odgovorila Andreju. Grizoča skrb ji je legla na čelo, ki je le nizko gledalo izpod rute. Ko se je okrenila proti vratom, je šepetala molitev za kravico — edinico.

Zunaj je začelo v tem s pišem nositi sneg, ki je plesal v temni noči neviden pod nebom in iskal — nepovabljen gost — povsod špranj v oknih in vratih revnih koč, da jim je prešerno oznanjal, ker je vedel, da se sirote boje zime: „Le trepetajte! Že prihajam, pod nebom vihtim svoj bič, da žvižga in prepeva pesem, kakor je nihče drugi ne more in ne zna.“

„Kaka vijača,“ je rekel Andrej, ko je že držal za kljuko pri veznih vratih, „kaka vijača in tema kakor v rogu.“

„Bog ne zadeni, da bi v takem moral kdo iz hiše,“ je dostavila ona strahoma. Andrej ni nič odgovoril, samo še enkrat se je ozrl na nebo, ki je bilo vse zakrito v noč in v grožnjo viharja. Nemirna slutnja mu je stisnila srce, pa je vendar ženi odgovoril mirno: „Na hvalo, da smo pod streho, le kaj bi kdo iskal v takem pod milim nebom.“ — Andrej je govoril te besede krepko in s posebnim podarkom, iz katerega naj bi žena posnela, da ni v hlevu zaslutil nobene nevarnosti. Pa je bil vesel, da je ob tem uprav zarival zapah in je imel priliko skriti obraz pred ženo. Zakaj v njegovih besedah ni bilo resnice. Lagal je ženi; kako srčno rad bi bil lagal tudi sebi, pa se ni dalo. Na vzhodu se je dvignil teman oblak, kar sam od sebe čisto nepričakovano. Kdo se meni za oblak, kdor nima zorečega žita pod nebom ali suhega sena v ograbkih? Ne bil bi se menil Andrej za ta grozeči oblak temne slutnje, ki se je pojavila hipoma, iz daljave, kakor grozeča kopa oblakov izza visoke gore, ne bil bi se menil, da ni ta slutnja prevzela cele njegove duše in vsa grozeča namerila ostro pušico na hlev — na upanje bližnje zime.

Zato se Andrej ni kar nič pomudil v veži, da ne bi izdal Katri, kaj ga mori v srcu. Ko je vstopil v hišo, so ga obsuli otroci in iskali po žepih, če jim je prinesel suhih sliv, medvedovega kruha, ali vsaj sladkih korenin.

„Nič ne bo topot, otroci, nisem bil utegnil do strica nad lazom, ki vam pošilja sliv, za sladke koreninice pa ni tamkaj svet, da bi rastle. Potrpite nocoj!“

Medtem je prinesla Katra večerjo — in jo postavila pred moža, ki je sezul težke črevlje in nateknil škorničnike. Otroci so posedli, stopili in pokleknili — kakor so jim dajala leta — na klopi krog mize.

„Otroci,“ je začel oče kar med jedjo in postavil žlico pokonci. „Otroci, poslušajte!“

Vsi so se gnetli proti očetu, na drobne pesti so uprli okrogle bradice in žarečih oči gledali na očeta.

„Otroci, nocoj morda dobimo telička!“

„Telička?“ so se začudili vsi naenkrat.

„Še nikoli nismo dobili telička,“ je rekel kuštravi Drejče.

„Ker nismo imeli Plavke,“ ga je poučila sestra Marica.

„Pri sosedu Balantu imajo pa dva,“ je razlagal Janezek.

„Če dobimo telička, otroci, bomo preskrbljeni za zimo. Plavka bo dajala mleka, telička prodamo, pa boste imeli čiznice in obleko za zimo.“

„Oče, meni napravite škornje, zgoraj rdeče obrobjene.“

„Meni pa kučmo!“

„In meni volneno ruto s čopki.“

„Vse, vse dobite, otroci! Toda to je še v božjih rokah. Če Plavka zboli — pa pogine ona in teliček — pomislite, kje bi drugo, kaj potem?“

Oče je odrinil prazno skledo sredi mize in rekel Marici: „Nesi, nesi materi in reci, naj pride, da molimo.“

Marica je odšla.

„V božjih rokah je vse,“ je ponovil Andrej in s skrbjo pogledal po otrocih, ki so govorili in se veselili telička. „Koj molimo, Katra! Pomiješ potlej, jaz grem pa v hlev.“

Oče je snel s stene debelajagodni molek in pred molitvijo še enkrat opozoril družino: „Le napravite dober namen. — Je vse v božjih rokah!“

Debele jagode so padale po niti —. Ob mizi s sklonjeno glavo je klečal oče, kakor domači duhoven pred oltarjem bridke martre —, kateri je izročal sredi sobe klečečo družino — petorico otrok — z materjo v sredi... Skrb je trepetala v materinih besedah, skrb je stiskala očeta k tlom — pred Bogom, vsa dolga molitev, padanje debelih jagod — vse je bilo, kakor trkanje ponočnega prijatelja na okno ob pozni uri: „Daj nam naš vsakdanji kruh — — —“

Nad kuštravimi glavicami pri peči in za pečjo je že zdavnaj nihala tiha in nevidna pahljačka angelska, ki je vabila na ustnice otrok smehlaj, kakor jasni žarek izgubljenega raja. Luč je mižala, komaj da so se videle mračne sence po sobi. Mati Katra ni legla. V zapečku se je sključila, na suha kolena uprla takisto suha komolca in ždela — napol speča — napol bdeča, čakajoč polnoči.

„Nič ni hudega, Andrej je poguma poln, on pozna živino.“

Takole je tiha tolažba legala na njene oči, da so se sklopnile za nekaj hipov. — Zunaj pa je burja zaječala in zacvilila nad slemenom. Komaj zaprte oči — so se plašno ozrle po sencah revne luči — in pogum je ginil.

„Kako tuli! — Nekoliko strahu je bilo tudi v Andrejevem pogledu. — Če se ne motim. — Menda se ne. — Ko bi šla pogledat. —“

In že je iztegnila nogo iz zapečka, pa se je zopet premislila.

„Hud bi bil, če bi prišla v hlev. Saj je rekel, da pokliče, če bo treba.“

Žvižg burje je odletel, mir je zopet zavladal krog hišice, mati je vnovič sklonila glavo, in zopet se je tolažba selila v njeno dušo.

„Nič ni hudega! Andrej je poguma poln!“ —

Tačas pa je Andrej sedel na molžnem stolcu v kotu hleva in oprezoval vedenje Plavke.

Tudi on se je zamišljal.

Pred tremi leti mu je padla lepa kravica, kar nenadoma. V jutro so jo našli — mrtvo. Tri leta je skoparil poslej in kupoval za otroke mleka. — Sam in žena sta ob trdem delu opravila z odlijavcem. Ni si privoščil ne vina, ne mesa; še pri tobaku je ščedil in ga mešal z orehovcem in jelenovim jezikom. — Danes pa vendar stoji zopet žival v hlevu, stoji in čaka, da bo napolnila hišo z radostjo in blagoslovom. Koliko dni dela je v tej lepi živalici! — Koliko milijonkrat je padla sekira, da se je nabral vinar do vinarja — in krona do krone — in od te do tolikanj, da sem jo kupil — Plavko, lepo — in drago. — In če je po sreči, se ne bojim zime! Za vse bo preskrbljeno — za jed — in oblačilo. Ne bo treba trositi — kar ničesar — še od telička utegnem dejati par kron na stran; zakaj dragi so zdaj tačas, kakor povedo ljudje. —

Tedaj je Plavka iz mirne lege planila kvišku — in stopicala po staji, nemirno, drsajoč z nogami, da se je valila stelja izpod nje in se nabirala v kupe.

„Pripravlja se,“ je pogledal nanjo Andrej, prebujen iz svojih misli. „Kakšna ima posebne lastnosti!“

Takole se je hotel potolažiti, ko je videl, da je Plavka odprla gobec, pomolila jezik in daveč se zakašljala. Vsa tolažba pa je bila tako očitna laž, da se ni prijela njegovega srca še za trenotek ne.

Niže se je sključil nego prej in se je zamislil v eno samo misel: „Če mi pade še ta!“

To je bila tista težka in grozna misel, kakor jo more občutiti samo on, ki si je kakor iz mozga, iz krvi, iz kapljic potu zbral vsoto, da je plačal to blágo — plačal za to, da bo nakrmil tiste, ki še ne sejejo, pa hočejo žeti, ki še ne leté po livadi pa iz gnezda dvigajo lačne kljunčke. — Če mi pade Plavka! — Moj Bog, obupal bi! Kaj mi koristi roka, žuljava in pridna — kaj mi koristi štedenje — če mi pade sedaj? Tri leta post, tri leta takorekoč brez kruha cela hiša — tri dolga leta, preden se nakaplja toliko, da bi zmogel za drugo. Pade kmetu — je hudo. — Pa je druga za njo v staji, in tretja — in deseta. Ga zabolí — pa se obveže — in se pozdravi. Zadene to mene, bajtarja, ki živim z rok v usta, ki imam komaj za eno — moj Bog — to je kakor bi ti presekal in podrezal žile življenja.

Plavka se je umirila in zopet legla.

Andrej je dvignil sklonjeno glavo izza dlani in pomolil k Bogu: „Ne daj in ne dopusti, zavoljo nedolžnih otrok nikar! . . .“ — — — — —

Še pred polnočjo je naglo potrkal na okno. Katra, ki je za hip zadremala, je skočila k vratom in hitela vun.

Andreja že ni bilo več pred hišo. Plašna je bežala za njim v hlev, srce ji je tolklo, in z željnimi očmi se je ozrla po staji, ko je previdno odprla vrata.

Lep cikastopisan teliček je ležal ob Plavki — in Andrejevo lice je žarelo od veselja.

„Vse po sreči?“

„Po sreči, hvala Bogu in sv. Štefanu!“

„Kako na svetu ljubko glavico ima telek!“

Katra se je upognila k njemu in ga pobožala.

„Ti malček ti, kako nas je skrbelo!“

Žena je pogledala moža, kakor bi se ustrašila svoje besede, češ — skrbelo je le mene, nevedno žensko. Tebe, Andrej, seveda ni, Ti vse veš; ne zameri, če sem tako rekla.

Tudi Andrej se je v tem hipu ozrl na ženo in za trenotek so oči obviseli na očeh, vlažne, ljubezni in zaupanja polne. In v tej sveti rosi, ki je ob svitu revne luči žarela tem jasneje v očeh, je bilo zapisano in je bilo izgovorjeno: Saj ni dveh, saj je samo eden, ena duša, eno srce, ena velika skrb, ena edina trudapolna roka — — — . In odsev obeh pogledov se je srečal sredi pota, in žarka sta se poljubila, in poljub je ob svetem hipu blagoslovil hišo in blagoslovil dom z roso božje ljubezni — kakor bi bil svečan praznik. In rosa ljubezni je padla na družino in ljubezen je rodila močan sad, ki vse prenese, vse pretrpi, vse upa — ki ne misli nič hudega . . .

Ko sta oba pomolčala, ko sta kakor nezavedno občutila svečanost tega trenotka, ob katerem ni bilo fraze in ne geste — ki je bil redek v jarmu življenja, kakor so redki veliki prazniki — v katerem je bila samo duša in ogenj, sama resnica in ljubezen — tedaj je pripomnil Andrej, ki je kakor siloma odtrgal pogled od žene:

„Kakor bi Bog napravil tako skrb! Bolje nam bo teknil ta kruhek, ker smo ga v trpljenju pričakali!“

„Bog je dober! Bodi zahvaljen!“

„In sedaj, Katra, boš sama popazila. Jaz se pa naslonim nekoliko, da bom jutri za delo.“

„Le pojdi, Andrej! Truden si!“

„Pa me pokličí, če bi kaj bilo.“

„Bom!“

Andrej je pogledal še enkrat na živino, odprl duri in hitro zaprl za seboj. Žena je še slišala, kako je zažvižgala burja skoz odprtino in tudi Andrejev glas je še razločila: „Kako mete!“

Ko je Andrej prišel v sobo, se je z veseljem ozrl na speče otročiče.

„Nocoj to noč se vam je spekla pogača, otroci!“

Takole je radosten pomislil in dvignil od peči spečo deklico ter jo položil na postelj, da je sebi pripravil prostora. Otrok se ni predramil, samo nasmehnil se je.

„Ne bom se slačil in hodil v posteljo, kar na klop se izlekнем. Če bi pa le kaj prišlo? — Pa vsaj ne, križ božji!“ —

Mož je položil trde in trudne kosti na golo klop, ki je zaječala — ne od teže — ampak kakor bi občutila v tem trenutku, da je nosila moža dela in trpljenja, in je vzdihnila od sočutja.

Trudne veke so se sklopnile — od peči se je razlila gorkota po udih, tiha omama in sladkost je prepojila trudno telo — — —

V hlevcu je pa ždela žena Katra, sključena v dve gube na polni mrežnici suhe stelje in je mislila lepe misli... Gospodinjala je... Otroci so cveli ob tečni hrani — pa je še ostajalo za majhne prihranke... Na trg je nesla — o, in...

Ure so tekle — polnoč — in več. Žvižg burje ji je bil prijetna pesem... Oči so ji uhajale na zaklad — na Plavko — se povešale — trudnovesele. Katra je obnemogla in zadremala... Toda še v sanjah — gospodinja — in skrb in ljubezen...

Tedaj jo probudi nenaden šum.

Plašna se dvigne z mrežnice. Plavka je stopicala nemirna — vse bolj nemirna, nego na večer — po staji semintja. — Grozničav mraz jo je izpreletal — stresala se je po životu — glava se je obešala — oko mrlo — noge — omahovale...

Katra je vztrepetala — in stopila k njej.

„Kaj ti je, revica?“ — Glas se je ženi tresel.

Plavka pa se ni ozrla nanjo, ono veliko oko se ni zmenilo za dobro gospodinjo... Stresala se je močneje... začela se je opotekati — noge so se zapletale in se zapletle. Omagala je kar hipoma in uboga žival se je zgrudila — kakor mrtva — na tla...

Katra ni mogla vzklikniti... V grlu jo je zdrgnilo — sesedla se je poleg uboge živali — pa se z vso silo dvignila in planila k vratom — in vun v snežni metež — preko dvorišča — v hišo — z velikim hrupom, kjer je groza dobila pot skozi zamrlo grlo, in je obupno kriknila:

„Jezus! Andrej! — Pomagaj! Plavka poginja...!“

Mož se je bliskoma dvignil ob peči — in obstal slok in koščen kakor je bil, siromak. Še tista kaplja uboge krvi, ki se je sicer skrivala na obrazu — je izginila. Zarumenel je v lice — kakor vosek — na čelu — pod razmršenimi lasmi — so se zaorale kar štiri gube, kakor bi tresk zasekal brazde vanje. Pod razčeperjenimi obrvmi so široko razprte oči tiščale iz votlin — in preko odprtih ustnic je prišlo obupno, jecljaje:

„Po—po—ginja...“

Mati je s silnim jokom povzela besede: „Poginja —“ Speči otroci so se prebudili — pogledali preplašeni na mater — in brez vprašanja — zajokali vsi z bridkim plačem. Saj je bila cela uboga družinica

kakor en sam vzdihljaj, kakor ena sama grenka, obupapolna solza, ki je privrela iz srca — in kapala po ledenem licu — v bridkosti molčečega očeta...

Golorok in gologlav se je naglo naravnal Andrej proti hlevu. Kakor bi se strop udiral nanj, kakor bi teža gore legala na njegova pleča — pod nogami pa mu je zmanjkovalo tal — tako je šel skozi vrata mož —, ki so se mu kolena šibila, in se je noga spotaknila ob pragu. Zakaj težka je bila kakor svinec.

Žena Katra je s komaj razumljivo besedo velela otrokom: „Molite! Marica, moli! Naprej moli — o, ob vse bomo...!“ Pa je pustila plakajočo deco in šla za možem, omahavajoč, in ni čutila, da ji je zdrknila z ramen velika ruta — da se je pognetla v sneženi prah — in se ji zapletla pod noge — ko je šla preko nje...

Koščena roka se je tresla Andreju, ko je prijel za burnik pri hlevnih vratih.

Odprl je previdno —, vstopil —, za njim Katra, ki je tiščala z voglom naglavne rute usta, da je glušila jok...

Plavka je ležala — kakor brez življenja — s podse zaoklenjeno glavo, oko mrtvo — trepalnice napol zaprte. —

Andrej se je sklonil k njej, ji dvignil glavo — pa je omahnila nazaj — kakor trupcu, ki se poslavlja z življenjem.

Tedaj se je možu izvil kratek vzdihljaj kakor sunek, na suhih licih so zaigrale mišice, videlo se je, kako je stisnil krčevito zobe — da bi zaškripal — da bi zaklel v brezupu. — Pa ni zaškripal — in ni zaklel...

„Katra, sam večni Bog vedi, zakaj je prišlo to nad nas!“

„Andrej, ali zasluživa to?“

Žena, vsa objokana in zalita od solz, se je ozrla na moža in sama kakor trepetlika v viharju — iskala ob njem, ob skali, moči in opore.

„Katra, po Krovca pojdem; morda nas reši!“

„Pojdi! Moder je — in dobrega srca.“

„Pa ta vihar in metež! Mož je že priletel!“

„Prosi ga, kakor se Bog prosi; reci, da ga s povzdignjenimi rokami prosimo jaz in petero otročičev, lačnih otročičev — pa pojde —; kar hiti!“

Andrej se je še enkrat ozrl na ubogo žival, še enkrat je v duhu premočil grozni udarec — ki je visel nad njim — ki je kakor kaplja čakal — piša — da bi padel — in ga z družino vred prikrivil k tlom — v grenko pomanjkanje... „Pojdem!“

Za par hipov je že škripala njegova s podkvice okovana peta po kamenitem kolovozu. Za njim je s praga šepetala žena blagoslov in molitve... Burja je zajokala krog voglov. — Andrej je utonil — v temno noč...

Mati se je vrnila v hišo, kjer so otroci še vedno ihteli in napol oblečeni v strganih srajčkah in revnih haljicah sedeli na edini postelji, za pečjo in po klopi. Ko so zagledali mater pri sebi, so se umirili in začeli iztezati proti njej roke.

Katra je vzela v naročje najmlajšega in rekla: „V hlev gremo, vsi, k teličku — pa k ubogi Plavki. — Kar ogrnite se!“

Otroci so se stisnili k materi in vsi razráhani so šli bosí preko dvorišča v stajo.

Tamkaj so sedli na steljo plašni, tihi in žalostni.

„Teliček,“ je pokazal Štefanček s prstom!

„Kravica spi,“ je omenila Francka šepetaje.

„Bolna je,“ je razlagala mati.

Otroci so se kmalu umirili in, naslonjeni na materino naročje z glavami, zaspali — vsi, razen Marice.

Edino ta je že občutila nesrečo, ki jim je žugala. Sama zase je čepela v kotu in stiskala med prsti svetinjico Marije Pomočnice ter vsa goreča šepetala neprenehoma: „K Tebi vpijemo žalostni in objokani v tej solzni dolini . . .“

Mati je sklonila glavo nad detetom, ki je zaspalo v njenem naročju. Tudi ona je v grozni boli kakor otopela — obmolnila — solze so se posušile — sklonjena glava je zrla na revne prsi — in molila je molitev:

„O Bog —, če ne zaradi mene — zaradi otrok te prosim! — Poglej, da sem jim dala vse — že vse — in še bi — ko bi mogla . . . Tica pelikanka bi bila rada — da bi udarila na te suhe grudi . . . — O — toda Mozesa bi bilo treba — da bi iz skale pritrkal živih studencev . . . O — daj nam naš vsakdanji kruh . . .“

Nič več ni bilo jasnega razuma v njeni duši — živelo je edino hrepenenje — in groza . . . V daljavi se je dvigalo upanje — kakor blisk — pa za vsakim utrinkom luči je zadonel grom — grožnje in groze . . . Sama ni vedela, ali bdi — ali sanja — — —

Preden je še napačilo jutro, so se oglasili zunaj trdi koraki. — Katri je zaplalo srce . . .

„Sedaj sva tu!“

„Hvala Bogu.“

„Križ božji, prišel je, zdravnik Krovcec je prišel! O duša, tak človek!“

Katra ni mogla vstati, tako naglo sta vstopila.

Zdravnik Krovcec, star kmetiški mož, blagih oči, ki so marsikako noč prebdele ob križih in nadlogah po hlevih — se je ozrl na živo kopo pred seboj — na mater z otročiči. Videl je, kar je že videl mnogo-krat, in roso je občutil v svojih očeh.

„Kakor sem rekel; mrzlica! Nevarno! Pa zapajmo! Nekaj mi — nekaj Bog! Saj jih vidi — črvičke!“ In z roko je pokazal Andreju na otroke. — Nato se je lotil . . .

Dvanajst ur je preteklo, dolgih kakor večnost — grenkih kot vice. V hiši se ni govorilo in se ni jedlo, ne kuhalo. — Pred večerom je prišel zopet Krovcec, — drgetaje je stala za njim v hlevu cela družina in gledala vanj — in čakala besede; besede, kakor jo je napovedal v jutru: konec — ali življenje, poguba — ali rešitev. —

Ko je Krovcec stopil do Plavke, se je dotaknil, je odprla medlo oko, se ozrla, kakor probujena iz omotice, dvignila glavo — in vstala.

„Hvala Bogu, rešena je!“

Tako se je oglasil mož — zdravnik, in njegovo lice je bilo polno blaženosti . . .

„Kakor sem rekel, Andrej, nekaj mi, nekaj Bog! Pa je šlo.“

Zvečer je še tulila burja krog voglov, pa to ni bil več žvižgajoči bič, to ni bil jok sirot — to je bila himna, ki jo je prepevala ob večerni molitvi zbrana družina — vsakdanjemu kruhu!

Noč.

Zložil Julij Hrast.

Mirno morje lahno valovi
in prostrana vsa gladina
v medli mesečini se blesti.
Tožno poje mandolina.

Nad obzorjem zvezda trepetà,
vsa narava sanje sniva . . .
Duša moja le, nemirna vsa,
samo ona ne počiva.

